

ยุคก่อตั้งของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

การศึกษาพัฒนาการของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย จะแบ่งตามระยะเวลาคือ

ระยะแรก เรียกว่า ยุคก่อตั้งของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์อยู่ในระหว่างก่อนปี
พุทธศักราช 2492

ระยะที่สอง เรียกว่า ยุคเริ่มต้นการพัฒนาประเทศ อยู่ระหว่างปีพุทธศักราช
2493-2506

ระยะที่สาม ยุคพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศแบบตะวันตก
พุทธศักราช 2507-2526

โดยในแต่ละยุคจะได้กล่าวถึงสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีส่วน
สัมพันธ์กับวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย โดยพิจารณาตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน
ตำรา และผู้สอน

ในบทนี้ ซึ่งเรียกว่ายุคก่อตั้งของวิชาเศรษฐศาสตร์ จะได้กล่าวถึงการก่อตั้งของ
วิชาเศรษฐศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง บังคับภายในและภายใน
นอกหม้อทอดต่อหลักสูตรการสอน ตำรา และผู้สอน

ยุคก่อตั้งสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในระหว่างก่อนปี 2492

การศึกษาพัฒนาการสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในระบบการศึกษาไทย จะพิจารณาถึงลักษณะ
สภาพระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เบื้องต้น รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่ใช้เป็นแนวทางพัฒนาประเทศ
สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในยุคก่อตั้งสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ก่อนปี 2497 แบ่งได้
เป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2475
2. ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึงพุทธศักราช 2492

1. สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พหุศักราช 2475

สภาพเศรษฐกิจไทยหลังการทำสัญญาเบาริ่งในปี พ.ศ. 2398 มีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นระบบเศรษฐกิจเปิด คือ เปิดทำการค้าเสรีกับต่างประเทศแบบเสียเปรียบประเทศตะวันตกอย่างมาก ในประเด็นที่น่าสนใจคือการยกเลิกการผูกขาดทางการค้าโดยพระคลังสินค้า และกำหนดให้เปิดการค้าโดยเสรีกับประเทศอังกฤษหรือประเทศตะวันตกอื่นๆ พ่อค้าอังกฤษสามารถทำการซื้อขายสินค้ากับประชาชนโดยตรง ทางด้านภาษีกาหนดให้ประเทศไทยเก็บภาษีสินค้าขาเข้าและสินค้าขาออกไม่เกินร้อยละ 3 ของสินค้าทุกชนิด สำหรับสินค้าส่งออกนั้นให้รัฐบาลเก็บภาษีได้เพียงครึ่งเดียว ซึ่งอาจจะเป็นในรูปของภาษีกายในหรือภาษีส่งออกก็ได้ ทำให้ไทยต้องสูญเสียรายได้อันพึงได้เป็นจำนวนมาก ส่วนฝิ่นและทองคำ ห้ามรัฐบาลไทยเก็บภาษี แต่ในกรณีของฝิ่นนั้นจะต้องเป็นการขายให้แก่ผู้ประมวลฝิ่นโดยตรง ทางด้านสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ยังต้องให้สิทธิพิเศษแก่คนในบังคับของอังกฤษ สามารถเดินทางเพื่อการค้าโดยเสรี และมีสิทธิซื้อที่ดินและบ้านเรือนได้ในรัศมี 4 ไมล์จากกำแพงเมืองของกรุงรัตนโกสินทร์ และรัฐบาลต้องให้การคุ้มครองคนในบังคับของอังกฤษด้วย (เกริกเกียรติ พัฒนเสวีธรรม 2526: 21-22)

การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมภายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิตพออยู่พอกิน (Subsistence Economy) เป็นระบบปรัววรรคกรรม (Exchange Economy) มีการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น มีการโยกย้ายแรงงาน และทรัพยากรอื่น ๆ เข้าสู่ส่วนกลาง พึ่งพาการค้าต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจไทยมีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของโลกมากขึ้น

การเมืองการปกครองในยุคนั้นยังอยู่ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจสมบูรณ์ การปกครองมีลักษณะรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง มีแนวคิดการพัฒนาประเทศคือ พัฒนาบ้านเมืองให้ทันสมัยทัดเทียมอารยประเทศ (Modernization) ซึ่งก็คือการพัฒนาแบบตะวันตก ดังนั้น ด้านการศึกษาจึงต้องมุ่งผลิตกำลังคนเพื่อเข้ารับราชการสนองต่อระบบการบริหารประเทศที่มีลักษณะการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ในทางสังคม มีความพยายามที่จะให้คนไทยทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น การเลิกทาส และเลิกระบบไพร่ นับว่าเป็นการพยายามลดการกดขี่ทางชนชั้น ให้ทาสและไพร่มีฐานะทางสังคมดีขึ้นกว่าเดิม

2. สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พหุศักราช 2475

สภาพเศรษฐกิจไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ยังคงเป็นระบบเศรษฐกิจเปิดต่อเนื่องกันมา มีการค้ากับต่างประเทศ มีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกต่อเนื่องกันมา และจากรากฐานของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เสมอภาคกันตั้งแต่หลังการทำสนธิสัญญาเบาริ่ง

ทำให้ประเทศไทยต้องเสียเปรียบการค้าและมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ทางด้านเศรษฐกิจในประเทศตกแทรกแซงจากคนจีนในประเทศไทย ผู้บริหารประเทศในขณะนั้นจึงต้องดำเนินนโยบายตามแนวคิดชาตินิยมเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ

การเมืองการปกครองเป็นประชาธิปไตย โดยมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข มีการนำรูปแบบทางการเมือง การปกครองประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้ พยายามยึดหลักความเสมอภาค และการปกครอง โดยสถาบันทางการเมือง เช่น มีพรรคการเมือง เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน แต่อย่างไรก็ดี การเมืองการปกครองของไทยในช่วงนี้ถูกผูกขาดจากกลุ่มทหารและพลเรือนบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาประเทศมุ่งให้ทัดเทียมอารยประเทศ การศึกษาและวัฒนธรรมได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย มุ่งพัฒนาคนใหม่คณาภพมีความรู้ สร้างจิตสำนึกที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ มีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับสูงเพิ่มขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง เพื่อเปิดสอนวิชาการต่าง ๆ ให้ทัดเทียมอารยประเทศ เช่น วิชากฎหมาย การเมือง วิชาเศรษฐศาสตร์ และวิชาการอื่น ๆ

การกำเนิดของวิชาเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์ได้เริ่มเผยแพร่ในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ในลักษณะเป็นตำราหรือเอกสารเป็นครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2454 โดยพระยาสุรียานุวัตร อดีตเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้เขียนหนังสือทรัพย์สินศาสตร์ขึ้นต้น เล่ม 1 โดยมีเหตุผลเพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่จะทำราชการ ทำค้าขาย หรือทำมาหากิน เพราะในสมัยนั้นยังไม่ค่อยมีใครแต่งหรือแปลตำราของชาวยุโรป ประกอบกับกรมศึกษาของรัฐบาลในขณะนั้น ก็ได้ดำเนินการจัดสอนวิชาขึ้นตามโรงเรียน พระยาสุรียานุวัตรเห็นว่า หากจะได้นำความรู้ที่ได้อุตศึกษาจากต่างประเทศมาเผยแพร่ให้คนไทยได้มีความรู้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองอย่างยิ่ง (พระยาสุรียานุวัตร 2454: คำนำ) หนังสือดังกล่าวนี้จากการวิเคราะห์พบว่า เนื้อหาได้อธิบายทฤษฎีมูลค่าของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก การแบ่งงานกันทำ พร้อมทั้งยกตัวอย่างของเศรษฐศาสตร์ไทยประกอบ โดยให้ความสำคัญของปัจจัยการผลิตทางด้านทุนเป็นหลัก แนะนำความคิดเรื่องการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นบทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ การแจกแจงรายได้และทรัพย์สิน ความไม่เท่าเทียมกันในประเทศ โดยเฉพาะทุนและที่ดิน ดังปรากฏตามหนังสือทรัพย์สินศาสตร์ พระยาสุรียานุวัตรเขียนไว้ดังนี้

คนอาศัยอยู่ในเรือซึ่งลอยอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยาจะต้องการน้ำกินสักเท่าใดก็ได้ น้ำนั้นไม่มีค่าแลกเปลี่ยนอย่างใดที่จะเรียกว่าเป็นทรัพย์สินได้ แต่ถ้าคนนั้นไปอยู่ในที่ดอนจะต้องเดินลงมาตักน้ำหาบหามขึ้นไปไว้ใช้ โดยที่จะต้องออกแรงเห็นเหนื่อยบ้าง ถ้า

ไม่ไปตัดเองก็ต้องจ้างคนอื่น ไปตัดมาให้ คือเอาเงินหรือสิ่งของออกแลก เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว บ้านนกกมคากลายเป็นทรัพย์สินทันที เพราะน้ำตกมาน ๑ มีประโยชน์ ๒ มีค่าซื้อขายแลกเปลี่ยนกันกับของ สิ่งอื่นได้

เมื่อแยกลักษณะทรัพย์สินออกเป็นสามประเภทเช่นนั้นแล้ว ก็พึงจะยกตัวอย่างต่อไปว่าของสิ่งใดจะมีลักษณะ อยู่ในประเภทนั้น ๆ บ้าง คือ

๑. สัมภาระทางบงทเป็นสัง เป็นอันซึ่งมีค่าและนิยมกันอยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติ เช่น ที่ดิน, สวน, ไร่นา, บ้านเรือน, ช้างม้า, โคกระบือ, ต้นผลไม้, เข้าปลาอาหารต่าง ๆ และเงินทองอันมีค่าแลกเปลี่ยนเป็นราคาเงินตราได้ นั้น เป็นต้น
๒. แรงทำการงานฝีมือ วิชาความรู้ความชำนาญ และความคิด ซึ่งจะแลกเปลี่ยนซื้อขายเป็นราคากันได้ เช่น แรงกลแบกหาม แรงคนไถนาเกี่ยวข้าว ช้างไม้, ช้างเหล็ก, ช้างปั่น, ช้างเขียน, หมอยา, หมอกฎหมาย, ครูอาจารย์ เหล่านี้เป็นต้น จะแลกเปลี่ยนกันแต่ลำพังแรงต่อแรง เช่น ช้างไม้ทำการให้ช้างเหล็ก ๆ ทำการให้ช้างไม้ หรือจะซื้อขายแลกเปลี่ยนแรงทำการนั้นเป็นราคาเงินทองก็ได้

๓. ความเชื่อ คือความที่ไว้วางใจกันได้ว่าจะทำจริงตามสัญญา หรือจะสัจจัตถ์ข้อตรง ไม่น้อ โกงนั้นก็มีค่าแลกเปลี่ยนซื้อขายกันเป็นราคาได้ ประคณสินค่าและค่าแรงทำการ มีตัวอย่างเช่น ธนบัตรของรัฐบาลเป็นต้น ธนบัตรเป็นแต่กระดาษชั้นเดียว แต่รัฐบาลได้สัญญาว่าจะใช้เงินให้แก่มือถือเท่าจำนวนที่ได้พิมพ์ลงไว้ ผิดธนบัตรเชื่อว่า มีกรรมสิทธิ์จะเรียกเงินจากรัฐบาลตามจำนวนเมื่อใดก็ได้ ธนบัตรนั้นก็มีลักษณะคล้ายกับเงินตรา จะตกไปอยู่ในมือผู้ใด ผู้นั้นอาจจะมีการมสิทธิ์ในสรรพสิ่งของทั้งปวงที่ขายกันอยู่ในตลาดอันมีค่าแลกเปลี่ยนเท่ากับจำนวนเงินในธนบัตรนั้นได้ (พระยาสุริยานุวัตร 2454: 5-7)

เป็นการอธิบายทฤษฎีมูลค่าการแลกเปลี่ยน บัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะสินทรัพย์ ที่ดิน แรงงานเงินตรา มีมูลค่าแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นแนวคิดของเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิก

การระดมมีสองอย่าง ๆ หนึ่งจะเรียกว่าระดมแรงกันทำการชั้นเดียว เช่น คนหลายคนช่วยแรงกันชักชงหรือถอนสมอเรือทำการแต่อย่างเดียว เป็นต้น

การระดมหลายชั้น คือคนหลายจำพวกสมทบแรงช่วยกัน แต่ทำการต่างชนิดกัน เช่น การทำเรือน ซึ่งต้องการแรงพวกขุดดินขุดทราย เผาอิฐ เผาปูน ช้างไม้ ช้างเหล็ก ช้างก่อ ช้างเขียน มารวมสมทบกันช่วยทำเรือนนั้นจนสำเร็จเป็นต้น

การระดมชนิดนี้เป็นสิ่งสำคัญใหญ่แก่ความเจริญของบุคคลและบ้านเมือง บ้านใดเมืองใดมีการระดมสมทบเช่นนั้นใช้มาก บ้านนั้นเมืองนั้นก็รุ่งเรืองเจริญเร็ว บ้านใดเมืองใดมีการระดมเช่นนั้นน้อยก็เจริญช้า (พระยาสุริยานุวัตร 2454: 45)

พระยาสุริยานวัตร เสนอแนะ เกี่ยวกับการทำงานให้สำเร็จ ต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถของตนในระบบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญจะทำให้ประเทศมีความเจริญ

ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ทนเป็นผลของการที่คนได้ผ่อนเหลือเก็บสิ่งสมประหยัดไว้สำหรับใช้ให้เกิดผลเป็นทรัพย์ในภายหน้า หรือกล่าวโดยย่อคือทนเป็นสิ่งสำหรับใช้ให้เกิดกำไร

ในลักษณะทรัพย์ได้กล่าวไว้ก่อนว่า สมบัติที่มีค่า ๑ แรงทำการ ๑ ความเชื่อ (Credit) ๑ สามอย่างนี้เป็นทรัพย์

ทรัพย์สามชนิดนี้ จะเป็นทนได้ทุกอย่าง ถ้าหากว่าได้อาอออกใช้สำหรับทำให้เกิดผลหรือเกิดกำไรต่อไป มิฉะนั้นก็เรียกว่าเป็นทนไม่ได้ (พระยาสุริยานวัตร 2454: 58)

ปัจจัยที่สำคัญที่พระยาสุริยานวัตรมุ่งอธิบายคือปัจจัยการผลิต ที่สำคัญคือ ทน แรงงาน ที่ดิน และเงิน

คุณอันสำคัญใหญ่ของทนนั้น มีที่ตรงว่าทนอาจจะช่วยผ่อนแรงทำการของเราให้เบา ลงได้เป็นอันมาก ทางได้เปรียบเสียเปรียบในการทำผลประโยชน์ทั้งปวงต้องสดแล้ว แต่ความชำนาญ และความคิดในกิจที่ทนนั้นเป็นใหญ่ก็จริง แต่ถ้าไม่มีทนสำรองใช้พอจ กับการแล้ว ถึงความชำนาญ และความคิดจะดีพิเศษเพียงใด ก็ไม่สามารถจะทำให้ การนั้นเกิดผลเป็นทรัพย์ได้เต็มที่

ชาวนาที่ยากจนขัดสนด้วยทน ต้องออกแรงทำงานแต่ลำพังตัวด้วยความเหน็ดเหนื่อย เพียงใด ย่อมจะ เห็นปรากฏอยู่ทั่วไปแล้ว ในเวลาที่ทานอยู่เสียบียงอาหารและผ้านุ่งห่ม ไม่พอกต้องซื้อเชื้อเขา โดยเสียราคาแพง หรือถ้าต้องกินเงินเขาไปซื้อก็ต้องเสียดอกเบีย อย่างแพงเหมือนกัน เมื่อเกี่ยวเข้า ได้ผลแล้ว ไม่มีกำลังและพาหนะพอจะขนไปจากลาน นวดเข้า หรือ ไม่มีย้งฉางสำหรับเก็บเข้าไว้ขาย เมื่อเวลาเข้าในตลาจะขนราคา ก็ต้องจำเป็นขายเข้าเสีย แต่เมื่ออยู่ในลานนั้นเองจะ ได้ราคาดีสักเท่าใด ก็ต้องจำใจ ขาย มิฉะนั้นจะ ไม่ได้เงินใช้หนี้เขาที่กำหนดสัญญา ต้องเสียเปรียบเพราะมีทนน้อยเช่นนั้น ถ้าชาวนามีทนสำรองพอใช้ ในขั้นต้น ไม่ต้องกินเงินเสียดอกเบียแพงและ ไม่ต้องซื้อของ เชื้อเขากิน ค่าอาหารและ เครื่องใช้ ในการทำนาจะถูกกว่าราคาซึ่งคนขัดสนทนต้องซื้อ ใช้ และการที่จะขนฟางเข้าเมล็ดเข้าก็ไม่ต้องแบกหามด้วยกำลังตนเองสักเท่าใด คง มีล้อเกวียน โคกระบือชักลากช่วยผ่อนความเหน็ดเหนื่อยร่างกายให้เบาลง โทนยังจะมี ย้งฉางสำหรับเก็บเข้าไว้ขายเมื่อราคาดี ได้ผลเป็นกำไรยิ่งกว่าจะต้องรับขายตามบุญ ตามกรรมมันด้วย เมื่อทนช่วยให้ทำการได้เปรียบ และมีกำไรเช่นนั้น ถ้าผู้ทำนาไม่ เผอเรอหรือส่ำท่นอมกำไรที่เหลือกินเหลือใช้สิ่งสมเพิ่มเติมทนมากขึ้นได้เพียงใด ก็ สามารถจะหาผลเป็นทรัพย์มากขึ้นตามส่วนนั้นได้ ความทรมาณกายเหน็ดเหนื่อยก็จะยัง น้อยลง (พระยาสุริยานวัตร 2454: 63-65)

ปัญหาของคนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ ชาวนาซึ่งขาดแคลนปัจจัยการผลิตที่สำคัญคือ ทน ชาวนา มีความยากจน มีหนี้สิน ชายชาวดำได้ราคาต่ำ เนื่องจากต้องขึ้นอยู่กับภาวะตลาด ซึ่งได้ให้ข้อเสนอใหม่การสะสมทุน เพื่อความมั่งคั่งของชาวนา

ในทศวรรษแรกของสมัยกรุงเกิดปัญหาเรื่อง โซเซียลลิสม์ (Socialism) ที่มีพวกข้างฝ่ายคนจนคิดอ่านจะทำลายล้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของบุคคลนั้นเสีย ไม่ยอมจะให้มีคนชั้นต่ำขึ้นสูงอย่างทว่านนี้ โดยถือว่า เป็นมนุษย์ด้วยกันควรต้องเท่าเทียมเสมอกัน ทรัพย์สินสมบัติทั้งสิ้นที่อยู่ในบ้านเมืองนั้นจะรับเอาเป็นของกลาง เพื่อจะแบ่งปันให้พลเมืองได้รับผลแห่งความสุขในสมบัตินั้นเท่าเทียมทั่วถึงกัน ผมแรงมากมีปัญญาและความคิดมาก ถึงจะทำผลประโยชน์ได้มากกว่ากันเพียงใดก็ต้องเอาผลประโยชน์นั้นไปกระจายละลายออกแบ่งปันให้ผู้กลางน้อยปัญญาน้อยด้วย (พระยาสุรียานุวัตร 2454:116-117)

พระยาสุรียานุวัตรได้เสนอแนวคิด ในเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จะให้คนไทยมีความเท่าเทียมกัน และการกระจายรายได้ตามแนวทาง ซึ่งเป็นความคิดที่ก้าวหน้าตามแนวคิดของ Socialism

วิธีทำการร่วมแรงร่วมทุนแล้วปันกำไรกันแต่ตามบรรดาพลังแรงงานนั้น ภาษาอังกฤษใช้คำ "โคออปอเรชัน" แปลตรงว่า "ทำการร่วมกัน" แต่เมื่อใช้คำในการชนิดนี้แล้วก็เหมือนเข้าใจว่าพวกที่ทำการอยู่นั้น ได้ออกทุนมีหุ้นส่วนปันกำไรในการที่ทำงานด้วยกันทุกคน

ในทันต่อไปก็จะใช้คำว่า "ทำการร่วมกัน" อย่างภาษาอังกฤษในวิธีทำการร่วมแรงร่วมทุนร่วมกำไรกันเช่นนี้เหมือนกัน

โดยวิธีทำการอย่างนี้คนจนก็สามารถจะทำได้ตามกำลังคนพวกเดียวกัน โดยอาศัยเข้าทนกันคนละเล็กละน้อยรวมกันเข้าเป็นกองใหญ่ตามจำนวนคนทำงานมากน้อยที่จะชักชวนมาเข้าเป็นสมาคมเดียวกันได้นั้น ในบทนี้จะชี้แจงผลประโยชน์ทาง ได้ และทางเสีย ให้พอกับที่จะเป็นหนทางแนะนำให้คริตรองต่อไป (พระยาสุรียานุวัตร 2454: 229)

พระยาสุรียานุวัตรเสนอทางออกของ เศรษฐกิจไทย คือ ให้มีการตั้งสหกรณ์โดยการร่วมแรงรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของคนหมู่มาก ด้วยความคิดที่ก้าวหน้าของพระยาสุรียานุวัตร

ปรากฏว่าหนังสือเศรษฐศาสตร์ ได้ถูกวิจารณ์อย่างมากจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในบทวิจารณ์หนังสือเศรษฐศาสตร์ ลงนามปากกา "อัสวาทน" พิมพ์ในวารสารสมุทสรสารของกองทัพเรือ โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความคิดเห็นว่า วิชาเศรษฐศาสตร์ยังไม่มียุทธศาสตร์และใช้กับประเทศไทยไม่ได้ ประเทศไทยอยู่ในขั้นการผลิตระดับที่ทฤษฎีการแบ่งงานกันทำจะใช้ได้ผล ก่อให้เกิดความแตกแยกแบ่งชนชั้นในสังคมไทย (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ 2524: 13)

ถึงแม้หนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์เล่มแรก จะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริหารประเทศในขณะนั้น แต่ก็มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้พยายามเผยแพร่แนวคิดทฤษฎีบางส่วนเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ ในปี พ.ศ. 2459 ท่านกรมหมื่นทิพาลงกรณ์ (น.ม.ส.) ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ตลาดเงินตรา (Money Market) ซึ่งมีย่อตอนหนึ่งกล่าวถึงวิชาการจัดเงินตราในกรุงสยาม (วาราคี นิตยารักษ์ 2527: ไม่ปรากฏเลขหน้า) แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่า มีการจัดพิมพ์หนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเศรษฐศาสตร์อีก สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาคือทางด้านการเมืองของประเทศในช่วงระยะเวลาที่มีการจัดพิมพ์หนังสือทฤษฎีศาสตร์และ เผยแพร่แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ อยู่ในระหว่างการเมืองภายในประเทศเกิดกบฏ รศ. 130 ทำให้ผู้ปกครองประเทศในขณะนั้นมีทัศนคติและความรู้สึกของผู้ปกครองต่อวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นไปในทางลบ

จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 7 รัฐบาลได้ออกกฎหมายห้ามสอนและ เผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจเตตชาติ โดยตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2470 มาตรา 4 แก้ไข มาตรา 104 กฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2450 ดังนี้

มาตรา 4 ให้ยกเลิกบทบัญญัติเดิมแห่งมาตรา 104 ในกฎหมายลักษณะอาญาเสีย และให้ ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้แทนบทบัญญัตินั้นสืบไป

"๑) ผู้ใดกระทำการอย่างใดก็ตาม สนับสนุนศาสนาสอนลัทธิภาววิการเมืองภา เศรษฐกิจ ด้วยวาจาทำลายลักษณะอักษรภา เอกสารตีพิมพ์ภาด้วยอบายใดใดก็ตาม ด้วย เจตนาภาคว่าจะให้เกิดผลอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ คือ

ก) เพื่อจะให้บังเกิดความเกลียดชัง ภาคหมิ่นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภารัฐบาล ภาราชการแผ่นดินกิติ

ข) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาลภาพระราชกำหนดกฎหมายด้วยใช้ ภาลึงบังคับภากระทำร้ายกิติ

ค) เพื่อให้เกิดความไม่พอใจและกระด้างกระเดื่อง ในหมู่คนทั้งหลายถึง อาจเกิดเหตุร้ายขึ้น ในแผ่นดินของท่านกิติ

ง) เพื่อจะกวนให้เกิดขึ้นซึ่งความเกลียดชังระหว่างคนต่างกำหนดกฎหมาย กิติ

ท่านว่ามันมีความผิดต่อระวาง โทษจากไม่เกินกว่าสิบปีและ ให้ปรับไม่เกินกว่า ห้าพันบาท ด้วยอีก โสัดหนึ่ง

(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 44 หน้า 168 วันที่ 5 กันยายน 2470)

สาระสำคัญของกฎหมายลักษณะอาญานี้ ได้กำหนดโทษแก่ผู้ทำการสอน หรือเผยแพร่วาทกรรมเกี่ยวกับลัทธิการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความหมิ่นพระ เจ้าอยู่หัวหรือรัฐบาล เพื่อการ

เปลี่ยนแปลงรัฐบาล ถือว่ามีความผิดตามกฎหมายนี้ มีผลทำให้การเผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์มีความผิดทางอาญาแผ่นดิน ด้วยผลของพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พุทธศักราช 2470 มีผลทำให้วิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยต้องชลอการเติบโตในวงวิชาการศึกษาของไทย

ยุคมหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช 2476 โดยมีเหตุผลเพื่อจัดบำรุงการศึกษาวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ให้ทัดเทียมมหาวิทยาลัยในอารยประเทศ และให้แพร่หลายยิ่งขึ้นโดยเร็ว และมีหน้าที่จัดการศึกษาวิชากฎหมาย วิชาการเมือง วิชาเศรษฐการ และบรรดาวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวกับวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2476 มาตรา 4) สำระสำคัญในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2476 มาตรา 3 ระบุว่าให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติ และในมาตรา 4 ได้ระบุให้มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

มาตรา 4 ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยชั้นมหาวิทยาลัยหนึ่งเรียกว่า "มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง" มีหน้าที่จัดการศึกษาวิชากฎหมาย วิชาการเมือง วิชาเศรษฐการและบรรดาวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวกับวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 50 วันที่ 20 มีนาคม 2476 หน้า 1007)

ทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา 2470 จนกระทั่งในปี พ.ศ.2479 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2478 โดยในมาตรา 4 ให้ยกเลิกมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2470 ดังนี้

มาตรา 4 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2470 มาตรา 4 ที่ แก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 104 และให้ใช้ความต่อไปนแทน

"มาตรา 104 ๑) ผู้ใดกระทำการให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร หรือเอกสารตีพิมพ์ หรือด้วยอบายอย่างใด ๆ ดังต่อไปนี้

ก) ให้เกิดความตม่นตอพระมหากษัตริย์ หรือรัฐบาล หรือราชการแผ่นดิน ในหมู่ประชาชนกิด

ข) ห้จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล หรือในกฎหมายแผ่นดิน โดยใช้กำลังบังคับ หรือกระทำร้ายกิด

ค) ที่จะให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่อง ในหมู่ประชาชน ถึงกับจะก่อความไม่สงบขึ้นในแผ่นดินก็ดี

ง) ยยงประชาชนให้ว่างละ เมตถุหมายแผ่นดินก็ดี ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าเจ็ดปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีก โสัดหนึ่ง (ประชมกฎหมายประจำศก เล่มที่ 47 พ.ศ.2479)

ดังนั้น โดยผลแห่งกฎหมายนี้ วิชาเศรษฐศาสตร์ก็ไม่ถูกห้ามใหม่การศึกษาหรือเผยแพร่ ออกต่อไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองจึง เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งแรก ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทางด้านกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจและการบริหาร ถึงแม้ว่าในขณะนั้นจะมีสถานการศึกษาที่ให้ความรู้หรือสอนคนเพื่อเข้ารับราชการอย่างแต่ก็จำกัดอยู่กลุ่มชนเฉพาะกลุ่ม แต่จุดเน้นการศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมืองยังคงอยู่ที่การสอนวิชากฎหมายเป็นหลัก เพราะ โดยโครงสร้างของมหาวิทยาลัยมี พัฒนาการมาจากโรงเรียนกฎหมาย ซึ่งก่อตั้งโดยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เมื่อพุทธศักราช 2440

เมื่อโรงเรียนกฎหมายได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แล้วมหาวิทยาลัยก็ขยายระดับการศึกษา โดยเปิดสอนตั้งแต่ชั้นปริญญาตรี จนถึงชั้นปริญญาเอก โดยระดับปริญญาตรีให้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิต จะต้องศึกษาวิชาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 ดังนี้

มาตรา 26 การศึกษาชั้นปริญญาตรี ผู้ศึกษาจะต้องเรียนวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (ธรรมศาสตร์) ธรรมนุญศาลยุติธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมาย ระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล กฎหมาย ระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา กฎหมายลักษณะล้มละลาย กฎหมายลักษณะพยานและ จิตติวิทยา ลัทธิเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ กฎหมายการคลังและระเบียบวิธีปฏิบัติราชการ ของทบวงการเมือง ตามที่มหาวิทยาลัยจะกำหนดให้เลือก และวิชาอื่นซึ่งมหาวิทยาลัย จะกำหนดเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบก เล่ม 50 วันที่ 26 มีนาคม 2476 หน้า 1007)

วิชาเศรษฐศาสตร์ได้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิตจำนวน 2 วิชา คือ ลัทธิเศรษฐกิจ และ เศรษฐศาสตร์

สำหรับหัวข้อแนวการสอนลัทธิเศรษฐกิจ จะศึกษาถึงลัทธิเศรษฐกิจตั้งแต่สมัยโบราณจนถึง ยุคกลาง ตามแนวทางของการเกิดลัทธิ นโยบายและแนวความคิดของแต่ละสำนัก และนักเศรษฐกิจ คนสำคัญ ได้แก่ ลัทธิพาณิชย์นิยม(Mercantilism) ลัทธิฟิสิกส์ไอคราตส์(Physiocrats) คลาสสิก

(Classical school) อาดัมสมิท(Adam Smith) ริคาโด(Ricardo) สจ๊วตมิล(Stuart Mill) นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงแนวความคิดของ ลีเบอร์รัล (Liberal) และ โซเซียลลิซึม (Socialism) โซเซียลลิซึมสเตส(Socialism State) ลัทธิเผด็จการ ส่วนแนวการสอนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์จะครอบคลุมถึงหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

ก. ข้อความเบื้องต้น กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของเศรษฐศาสตร์ การวิเคราะห์ศัพท์เศรษฐศาสตร์ ความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทรัพย์สิน ไร้นั้น ราคา โดยเน้นถึงความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ

ข. ประดิษฐกรรม ได้แก่ สิ่งที่มีส่วนในการประดิษฐกรรม ธรรมชาติ แรงงาน ทุน และกำหนดให้ศึกษาถึงวิชาการต่าง ๆ ในประดิษฐกรรม การใช้จ่ายในประดิษฐกรรม การรวมแรงงาน รวมทุน รวมที่ดิน

ค. บริวารตกรรม ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเงินตราชนิดต่าง ๆ ความเกี่ยวพันระหว่างเหรียญเงิน เหรียญทอง แร่เงินแร่ทอง ในเวลานั้น กฎของเกรแฮม เงินกระดาษ การใช้เงินกระดาษแทนเงินตรา เครดิตชนิดต่าง ๆ ประโยชน์แห่งเครดิต ตัวแลกเปลี่ยนตัวส่งจ่ายเงินต่าง ๆ เช่น เช็ค บัตรธนาคาร ความหมุนเวียนแห่งเครดิต การโอนบัญชีในธนาคารต่าง ๆ ราคาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของราคาในตลาด รวมทั้งค่าของเงิน หลักเกณฑ์แห่งการค้าระหว่างประเทศ

ง. วิชากรรม เน้นวิธีการต่าง ๆ ในการปันผลที่ได้ ชนิดของรายได้ ค่าจ้าง ค่าเช่า ที่ดิน ดอกเบี้ย กำไร ภาษีอากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน

จ. โภคยกรรม วิเคราะห์ศัพท์ ประดิษฐกรรม และ โภคยกรรม กฎของมัลทัส การใช้จ่าย สมาคมผู้บริโภคร หน้าทีของเทศบาล การออมสิน (คณะกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2477: 39-43)

เมื่อนักศึกษาสำเร็จปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตแล้ว อาจศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยนักศึกษาจะต้องเรียนวิชาตามที่สนใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งในระดับปริญญาโท นักศึกษาสามารถเลือกเรียนสาขาวิชานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์การทูต เศรษฐศาสตร์ สำหรับหลักสูตรปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ กำหนดให้เรียนรายวิชาตามที่ปรากฏใน พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476 มาตรา 27 วรรค(3) ดังนี้

(๓) ปริญญาโท ในทางเศรษฐศาสตร์ เรียนวิชาประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์พหุศาสตร์ กฎหมายอุตสาหกรรม การทะเบียนและสถิติพยากรณ์ กฎหมายกรรมกร วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง การธนาคารและเครดิตสถาน การบัญชี ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ความรู้ทั่วไปในเทคนิค

การพาณิชย์ คมนาคม เกษตร อุตสาหกรรม โยธา วิทยาศาสตร์ การฝึกหัดงานใน
 ทะบางการเมืองของรัฐบาล หรือ การฝึกหัดงานในที่อื่นซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนด และ
 วิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 50 วันที่ 20
 มีนาคม 2476 หน้า 1007)

ส่วนการศึกษาในระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยกำหนดให้มีการศึกษาค้นคว้าตำราภาษา
 อังกฤษ การแต่งตำราภาษาไทย ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ดังนี้

มาตรา 28 การศึกษาชั้นปริญญาเอก ผู้ศึกษาจะต้องเรียนวิชาตามประเภทต่าง ๆ
 ที่ตนสมัคร คือ

- (๑) ปริญญาเอก ในทางนิติศาสตร์ มีการค้นตำรากฎหมายภาษาอังกฤษ การค้น
 ตำรากฎหมายภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำรากฎหมายภาษาไทย
- (๒) ปริญญาเอก ในทางรัฐศาสตร์ มีการค้นตำรารัฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ การค้น
 ตำราวิชารัฐศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำรารัฐศาสตร์ภาษาไทย
- (๓) ปริญญาเอก ในทางเศรษฐศาสตร์ มีการค้นตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ
 การค้นตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย
- (๔) ปริญญาเอก ในทางการทูต มีการค้นตำราการทูตภาษาอังกฤษ การค้นตำรา
 การทูตภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราการทูตภาษาไทย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 50
 วันที่ 20 มีนาคม 2476 หน้า 1007)

สำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ กำหนดให้มีการศึกษาค้นคว้าตำรา
 เศรษฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ ตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราวิชาเศรษฐศาสตร์
 ภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาวิชานี้ จากหลักสูตรการสอน
 วิชาเศรษฐศาสตร์ที่อยู่ในหลักสูตร หรือแผนการเรียนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 และการเมือง 3 ระดับ ก็นับได้ว่าเป็นครั้งแรกที่วิชาเศรษฐศาสตร์ได้มีการสอน หรือเผยแพร่
 แนวความคิดลัทธิเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีการให้ปริญญาตรี โท และ
 เอก หลังจากนั้น ต่อมานอกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองแล้ว ในสถาบันอุดมศึกษาอื่น
 ก็เริ่มมีการเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นระบบเช่นกัน

จากหลักสูตรแนวการสอนลัทธิเศรษฐกิจ กำหนดเนื้อหาของลัทธิเศรษฐกิจแต่ละสำนักซึ่ง
 เกิดขึ้นในยุโรป ไม่มีเรื่องของไทยเลย ประกอบกับตำราที่ใช้สอน คือ ลัทธิเศรษฐกิจ ผู้แต่งคือ
 ศาสตราจารย์ เจ. เอฟ. ฮัตเจสสัน เนติบัณฑิตอังกฤษ ตีพิมพ์โดยกฎหมายฝรั่งเศสเป็นผู้จัดทำขึ้น

ดร.ทวี ตะเวทีกุล ซึ่งเป็นผู้ช่วยจัดทำตำราเป็นผู้บรรยายแก่นักศึกษาปริญญาตรี ส่วนศาสตราจารย์ ยัด เจสสัน เป็นผู้บรรยายประวัติลทธิเศรษฐกิจแก่นักศึกษาปริญญาโท โดยเหตุที่ตำราแต่งโดยชาวยุโรป ผู้สอนก็จบการศึกษาจากยุโรป การเรียนในยุคนั้นย่อมได้รับอิทธิพลของยุโรปมาสู่กระบวนการสอนนักศึกษา ส่วนปริญญาเอกต้องศึกษาตำราเศรษฐกิจศาสตร์ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ย่อมได้รับอิทธิพลของตะวันตกอย่างชัดเจน

2. จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดตั้งโดยพระบรมราชโองการโปรดเกล้าสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ในปีพุทธศักราช 2459 (จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510 :1) ได้มีการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้น ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อให้การฝึกอบรมผู้จะไปทำงานราชการพลเรือน ไม่ใช่การให้การศึกษาทางทฤษฎี (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2517: 17-18) แต่ต่อมาในปีพุทธศักราช 2476 รัฐบาลได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น และโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขึ้นกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2491 วิชาเศรษฐกิจศาสตร์ได้ถูกเปิดสอนในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และ พ.ศ. 2495 วิชาเศรษฐกิจศาสตร์เป็นหมวดวิชาหนึ่งในแผนกวิชาการคลัง คณะรัฐศาสตร์ สำหรับคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี วิชาเศรษฐกิจศาสตร์มีฐานะเป็นแผนกวิชา เปิดสอนเศรษฐกิจศาสตร์ให้นักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีและเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเศรษฐกิจศาสตร์เป็นวิชาเอก ซึ่งให้ปริญญาเศรษฐกิจศาสตร์บัณฑิต แต่ในขณะนั้นนักศึกษาเลือกเรียนมีจำนวนน้อย คือ ปีละประมาณ 1-3 คน การจัดหลักสูตรของแผนกวิชาเศรษฐกิจศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะรัฐศาสตร์ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีดังนี้

หลักสูตรแผนกวิชาเศรษฐกิจศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชั้นปีที่ 1

เรียนเหมือนกันทุกแผนก

ก. หมวดวิชาการบัญชี

ประกอบด้วยคำบรรยาย และบทฝึกหัดของการบัญชี

ข. หมวดเศรษฐกิจศาสตร์

ประกอบด้วย ทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์

ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ

ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ

ค. หมวดคณิตศาสตร์

ประกอบด้วยวิชาคำนวณ

ง. หมวดกฎหมาย

ประกอบด้วยวิชาหลักประมวลกฎหมายแพ่ง

จ. หมวดภาษาปัจจุบัน ภาษาอังกฤษ

ชั้นปีที่ 2

หมวดวิชาเหมือนปีที่ 1 แต่หมวดกฎหมาย
ประกอบด้วยวิชาหลักประมวลกฎหมายแพ่ง
กฎหมายพาณิชย์

ชั้นปีที่ 3

แบ่งเป็น ก: วิชาบังคับ
ข: วิชาเลือก

ชั้นปีที่ 3 จะ เลือดย้ายความเห็นของอาจารย์ แต่เมื่อเลือกหมวดใดแล้ว เมื่อถึง
ชั้นปีที่ 4 ให้เลือกหมวดวิชาที่ต่อเนื่องกัน โดยอนุมัติของคณบดี

วิชาเลือกสำหรับบัณฑิตแผนกบัญชี และแผนกพาณิชย์ศาสตร์ มีดังนี้ :-

- หมวด ก. การบริหารเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่
 การเลขานการ
- หมวด ข. เงินและธนาคาร
 เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์
- หมวด ค. การขนส่ง
 การศัลกากร
 การตลาด
- หมวด ง. การธนาคาร
 การเงินบริษัท
- หมวด จ. สถิติเบื้องต้น

หมายเหตุ สำหรับบัณฑิตแผนกบัญชี ให้เลือกหมวด ก, ข, ค, ง หรือ จ. หมวดใด
หมวดหนึ่ง

สำหรับนิตินสัดแผนกพาณิชยศาสตร์ ให้เลือกหมวด ก, ข, หรือ ค หมวดใดหมวดหนึ่ง

วิชาเลือกสำหรับนิตินสัดแผนกเศรษฐศาสตร์ และแผนกสถิติ มีดังนี้ :-

- หมวด ก. การบัญชี
- หมวด ข. การธนาคาร
การคลัง
การตลาด
- หมวด ค. การบริหารเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่
การเลขานการ
กฎหมายพาณิชย
กฎหมายการเงิน
- หมวด ง. ภาษาปัจจุบัน ภาษาอังกฤษ
- หมวด จ. วิชาเลือกหนึ่งหมวด

ชั้นปีที่ 3 แผนกเศรษฐศาสตร์ และแผนกสถิติ

วิชาบังคับ

- หมวด ก. เศรษฐศาสตร์
ประกอบด้วยวิชาเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์
เงินและธนาคาร
การคลังองค์กร
การขนส่ง
- หมวด ข. สถิติ
ประกอบด้วยวิชา
สถิติเบื้องต้น
รายได้ประชาชาติ
คำนวณ
- หมวด ค. ภาษาปัจจุบัน ภาษาอังกฤษ
- หมวด ง. หมวดวิชาเลือกหนึ่งหมวด

- ปี 2 การเทศบาล
 กฎหมายปกครอง 1
 การเลขานการ และระเบียบปฏิบัติราชการ
 กฎหมายอาญา 1
 เศรษฐศาสตร์ 1
 ภาษาอังกฤษ 2
 วิชาเลือก รวม 6 ชั่วโมง
- วิชาเลือก มิตงัน
 ภูมิศาสตร์
 การสถิติ 1
 การปกครองต่างประเทศ 1 (จักรภพบริติชและสหรัฐอเมริกา)
 ประวัติศาสตร์ 2 (ยุโรป)
 ภาษาฝรั่งเศส 1
 อาชีวศึกษา
- ปี 3 หลักการบริหาร
 ภาษาอังกฤษ 3
 วิชาเลือก รวม 15 ชั่วโมง
 วิชาเลือกปี 3 มิตงัน
 เศรษฐศาสตร์ 2
 กฎหมายปกครอง 2
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 การปกครองต่างประเทศ 1 (จักรภพบริติช, อเมริกา)
 (เฉพาะปีการศึกษา 2499)
 การปกครองต่างประเทศ 2 (เอเชียอาคเนย์ อินเดีย)
 กฎหมายแพ่งฯ เกี่ยวกับราชการฝ่ายปกครอง
 การทะเบียนในหน้าที่มหาดไทย
 ประวัติศาสตร์ 3 (ยุโรป อเมริกา) ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19
 การทรวมทงประวัติการเมืองระหว่างประเทศของไทย
 ภูมิรัฐศาสตร์
 ภาษาฝรั่งเศส 2

การบัญชี (ของทางราชการ)
 การสถิติ 2
 ระบบการภาษีอากรของไทยโดยพิศดาร
 เงินตรา, การธนาคาร

ชั้นปีที่ 4 ภาษาอังกฤษ 4

วิชาเลือก มิตงน-

การปกครองต่างประเทศ 3 (ยุโรป)
 การปกครองต่างประเทศ 4 (เอเชีย)
 กฎหมายระหว่างประเทศ (คดีเมือง)
 กฎหมายระหว่างประเทศ (คดีบุคคล)
 ประวัติรัฐศาสตร์และทฤษฎีรัฐศาสตร์
 กฎหมายเบ็ดเตล็ด (เช่น ที่ดิน เหมืองแร่ ป่าไม้ สรา ผืน ฯลฯ)
 กฎหมายอาญา 2
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 การสอบสวนและสืบสวนคดีอาญา
 การสหกรณ์
 ภาษาฝรั่งเศส 3
 พิธีการทศ
 เศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ
 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (รวมองค์การสหประชาชาติโดยพิศดาร)
 ปัญหาการเงินและเศรษฐกิจปัจจุบัน
 การคลัง
 ทฤษฎีและวิธีการงบประมาณ
 การบัญชี 2
 เศรษฐศาสตร์ 3
 หลักการบริหาร (เกี่ยวกับองค์บุคคล Personnel Administration)
 สังคมวิทยาประยุกต์
 วิชาเลือก (จะต้อง ได้รับอนุมัติหัวหน้าแผนกวิชาและคณบดีก่อน)

3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับการสถาปนาจากวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พหุศักราช 2486 ซึ่งประกอบด้วยคณะ เกษตร คณะสหกรณ์ คณะวนศาสตร์ และคณะประมง (คณะ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ม.ป.ป.: 1-2) วิชาเศรษฐศาสตร์ก็ได้เริ่มมีการสอนเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรอนุปริญญา (3 ปี) และปริญญาตรี (5 ปี) ของคณะสหกรณ์ ต่อมาในปีพหุศักราช 2495 ได้มีการเสนอให้เปลี่ยนชื่อสหกรณ์เป็นคณะ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาได้กว้างขวางขึ้น แต่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและประธาน ก.พ. ในขณะนั้น ได้ให้ความสำคัญของงานสหกรณ์มาก ทั้ง ๆ ที่วิชาการสหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์ จึงกำหนดให้ใช้ชื่อว่า คณะสหกรณ์และเศรษฐศาสตร์ และจัดตั้งแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ในโอกาสเดียวกัน จนกระทั่งในปัจจุบัน แผนกวิชา/ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ยังคงเป็นภาควิชาหนึ่งในคณะ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (คณะ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ม.ป.ป.: 6,11,43)

หลักสูตรการสอน ตำรา และผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์

การจัดตั้งสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไทย ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ เพื่อความเจริญทางอารยธรรม และความก้าวหน้าของประเทศ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ หรือกลมประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระบบเศรษฐกิจของไทย กับระบบเศรษฐกิจโลก อย่างต่อเนื่องกันมาตั้งแต่หลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ในปีพหุศักราช 2398 (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ปาฐกถา 2530) แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่จะเสริมสร้างให้มหาวิทยาลัยสนองวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเจริญทางอารยธรรม ในการถ่ายทอดความรู้ จิตสำนึก อุดมการณ์แก่เรียนคือ หลักสูตรการสอนและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรการสอน ไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. หลักสูตรการสอน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางการศึกษาหรือหลักสูตรออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นปริญญาตรี โท เอก โดยในระดับปริญญาตรี ใช้ชื่อปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับชื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เนื้อหาหลักสูตรจึงเกี่ยวข้องกับวิชาสำคัญ คือ กฎหมาย รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การทศ แต่ให้ความสำคัญของจุดเน้นหลักสูตรยทวิชากฎหมาย แต่มีวิชาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์อยู่ในหลักสูตรเพียง 2 วิชา การจัดหลักสูตรมีลักษณะตายตัว ผิดได้รับปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตต้องศึกษารายวิชาเหมือนกันทุกคน และสอบได้ตามลำดับที่มหาวิทยาลัยกำหนด ดังนี้

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ และ ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๖ คณะกรรมการมหาวิทยาลัยวางระเบียบการศึกษา ชั้นปริญญาตรี ไว้ดังต่อไปนี้:-

๑. ในปีหนึ่ง ๆ การศึกษาแบ่งเป็นสองสมัย ๆ ละสามเดือน ดังนี้
 สมัยที่ ๑ เปิดการสอนวันที่ ๑ กรกฎาคม จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ปิดการสอน
 สมัยที่ ๒ เปิดการสอนวันที่ ๑๕ ธันวาคม จนถึงวันที่ ๑๓ มีนาคม ปิดการสอน
๒. ก่อนสมัยสอนจะ ได้มีพิธีเปิด สำหรับสมัยที่ ๑ พิธีเปิดกำหนดวันที่ ๒๗ มิถุนายน
 สำหรับสมัยที่ ๒ พิธีเปิดกำหนดวันที่ ๑๐ ธันวาคม
๓. หลักสูตรชั้นปริญญาตรีแบ่งเป็น ๖ ภาค ภาคละหนึ่งสมัย ลักษณะวิชาในภาคหนึ่งๆ
 มีดังนี้:-

ภาคหนึ่ง

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (ธรรมศาสตร์)
๒. ธรรมเนียมศาลยุติธรรม
๓. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
๔. กฎหมายเลือกตั้ง
๕. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ภาคสอง

๑. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์
๒. กฎหมายอาชญา
๓. วิธีพิจารณาความอาชญา

ภาคสาม

๑. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้
๒. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์
๓. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
๔. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน
๕. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ผูกทรัพย์ เก็บของในคลัง สินค้า ประนีประนอม
 การพนันและขึ้นต่อ
๖. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า จัดการงานนอกสั่ง

ภาคสี่

๑. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดตัวเงิน ประกันภัย
๒. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท สมาคม
๓. วิธีพิจารณาความแพ่ง
๔. กฎหมายลักษณะพะยานและจิตตวิทยา
๕. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก
๖. กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ภาคห้า

๑. ลัทธิเศรษฐกิจ
๒. เศรษฐศาสตร์
๓. กฎหมายการคลัง

ภาคหก

๑. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง
๒. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล
๓. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาชญา
๔. กฎหมายปกครอง
๕. ระเบียบวิธีปฏิบัติราชการของทบวงการเมือง
๕. หลักสูตรปริญาทั้ง ๖ ภาคนมสอนทกปี ดังนี้
ภาคหนึ่ง ภาคสาม และภาคห้า สอนในสมัยที่หนึ่ง
ภาคสอง ภาคสี่ ภาคหก สอนในสมัยที่สอง

(คณะกรรมการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง 2477: 1-4)

เมื่อได้รับปริญญาตรีแล้วจะศึกษาชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยได้จัดหลักสูตรที่ลึกซึ้ง และพิสดารในสาขาวิชาที่ผู้นั้นสนใจ ได้แก่ สาขาวิชากฎหมาย สาขารัฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาการทูต ส่วนการศึกษาในชั้นปริญญาเอกนั้นได้กำหนดให้มีการค้นคว้า และเขียนตำรา (Thesis) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการค้นคว้าตำรา หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ ด้วยเหตุที่ตำราภาษาไทยยังมีอยู่น้อย (ประชด โกรเนตร 2501: 75-76) ดังหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ดังนี้

ปริญญาโทในทาง เศรษฐศาสตร์

ภาค ๑.-

๑. ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ
๒. เศรษฐศาสตร์ฟิสตาร
๓. กฎหมายอุตสาหกรรมและกฎหมายกรรมกร

ภาค ๒.-

๑. วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง
๒. การธนาคารและเครดิตสถาน
๓. การบัญชี
๔. ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ

ภาค ๓.-

๑. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการพาณิชย์
๒. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการคมนาคม
๓. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการเกษตร
๔. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการอุตสาหกรรม
๕. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการโยธา
๖. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการวิทยาศาสตร์
๗. ความรู้ทั่วไปในการทหารบก
๘. ความรู้ทั่วไปในการทหารเรือ

ภาค ๔.-

๑. ความรู้ไปในนิติศาสตร์
รัฐศาสตร์การทูต ปรัชญา
๒. การฝึกหัดงาน ไม่มีการสอน

(คณะกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2477: 62-63)

หลักสูตรปริญญาเอกในวิชาทางสหประภ
มลพิษและคลาสิกนคณ

๑. การค้นคว้าภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส หงนมาตทประสงคทจะสอน โหน
ศีกษาทราบว คาราทเป็นภาษาองกฤษและภาษาฝรั่งเศส อนเกยวกับวิชา ประภทหม
ศีกษาสมครนน ไดมอยอยางไร เพื่อศีกษาจะ ได้ทาการคณควาหาความรู โหลซงพศดาร
ต่อไป

มหาวิทยาลัยจะ ได้จัด โหนการสอนภาษาองกฤษ และภาษาฝรั่งเศส เพื่อช่วยศีกษา
ไดมความรูในภาษานัน ๗ ในการทจะทาการคณควา โดยจะหาวิธีลค ดึงแมศีกษาบางคนท
มีความรูอนในทางภาษาเหล่านนจะ ได้รับความช่วยเหลือให้สามารถทาการคณควาได้

๒. การแต่งคารภาษาไทย

เมอมศีกษา ไดสอบ โลวิธีทาการทจะคณควาภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ได้แลว ก็จะต้อง
แต่งคารเป็นภาษาไทยในวิชาประ ภทคณสมคร

การแต่งคารานนวิธีทาการคณ

- (๑) ศีกษาจะต้อง เลอกศาสตราจารย์พทงพใด ให้เป็นประธานการแต่งคาร
ของคณ
- (๒) เรื่องทจะแต่งคารานน จะต้อง ได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย
- (๓) คาราทจะแตงนจะต้อง เป็นหนังสือหมทาคตามทมหาวิทยาลัยจะกำหนด
- (๔) ในคาราทจะต้องชี้แจงวข้อความคณไดมทอองอยู่ในคาราทใดบาง และมีข้อ
พาคพิท เกยวข้องกับหลักฐานอยางใดบางหรือไม่?
- (๕) เมอมแต่งคาราทเสร็จแลว ให้นำไปให้ประธานซงศีกษา ได้เลอกไว้ เป็นผู้ตรวจ
เมอมประธาน ได้พิจารณา เห็นวข้อความทแตงนสมควทจะ เป็นคาราทได้แลว ก็ให้แมแตง
คาราทแสดงความประสงคต่อมหาวิทยาลัย เพื่อขอเข้าสอบปากเปล่าประกอบการแตง
คาราทและ ให้นำสำเนาคาราทแตงนยื่นต่อมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนอยางน้อย ๔ สำรับ
- (๖) มหาวิทยาลัยจะ ได้กำหนดให้มาการสอบปากเปล่าประกอบการแตงคาราท ใน
การสอบปากเปล่านกรรมาการจะ ได้ซักถามศีกษาดึงข้อความทศีกษา ได้แตง ตลอดจน
ซักถามถึงคาราทและหลักฐานต่าง ๗ ซงศีกษา ได้กล่าวอ้าง ไว้ในคาราทน เพื่อทดลอง
ให้ทราบวศีกษา ได้ทาการคณควาคาราท และหลักฐานเหล่านนจริงเพียงไร และ
นอกจากนกรรมาการจะ ได้ซักถามถึงวิชาต่าง ๗ ทมอยในปริญาตรีและปริญาโท เพื่อ
ทจะทราบวศีกษายังมีความรูทว ไปคณทในวิชาที่ ได้ศีกษามาแลว เพียงไร

(๗) เมื่อกรรมการเห็นว่าผู้ศึกษามีความพร้อมสมควรจะได้รับปริญญาเอกแล้ว จะได้นำรายงานเสนอมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยจะได้แจ้งให้ผู้ศึกษาทราบ ผู้ศึกษาจะต้องจัดการพิมพ์ตำราของตน เป็นจำนวนตามที่มหาวิทยาลัยจะ กำหนดตามมอบให้แก่มหาวิทยาลัยไว้

(๘) มหาวิทยาลัยจะ กำหนดวันให้ผู้ศึกษารับการแต่งตั้ง เป็นคณบดีบัณฑิต (คณะกรรมการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง 2477: 66-69)

วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต เป็นวิชาที่ยังไม่เคยสอนอย่างเป็นระบบในสถาบันการศึกษา หลักสูตรวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้นแยกออกเป็น 4 ภาค คือ ภาคประดิษฐกรรม ภาควิจิตรกรรม ภาคโภคกรรม ภาควิภาคกรรม ซึ่งเป็นการแบ่งหัวข้อหลักสูตรในรายวิชาเช่นเดียวกับหนังสือหลักเศรษฐศาสตร์ของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ (สมบรม ศิริประชัย 2526: 9) ส่วนวิชาลัทธิเศรษฐกิจศึกษาเนื้อหาของลัทธิเศรษฐกิจโบราณ จนถึงยุคกลาง ย่อมเป็นเรื่องราวเนื้อหาที่เกิดขึ้นในสมัยยุโรปหลัง นอกจากนั้น การศึกษาแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์เช่น อาดัม สมิท ริคาโด สจ๊วตมิลล์ การเรียนเนื้อหาความคิดและลัทธิย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะมีอิทธิพลของตะวันตกปรากฏในหลักสูตรอย่างชัดเจน

2. คณาจารย์ผู้สอน ในระยะแรกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง นั้นนายเดือน บนาค เป็นผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ศาสตราจารย์ เจ เอฟ ยัตเจสัน เป็นผู้สอนวิชาลัทธิเศรษฐกิจ ซึ่งต่อมามอบให้ ดร.อภัย พันธโยธิน เป็นผู้สอน ส่วนศาสตราจารย์ แอล ดูปลาตริ เป็นผู้สอนวิชาเศรษฐกิจระหว่างประเทศชนปรีญาโท ต่อมา นายสหัสส กาญจนพิงคะ มีความสนใจวิชาเศรษฐศาสตร์มาก จึงได้แปลตำราของ Charle Gide เรื่อง The Principle of Political Economy ถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงก่อตั้งของวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่มีการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัย การเรียนการสอนเน้นการบรรยายข้อความของอาจารย์ แต่ก็ปรากฏว่ามีผู้แต่งตำราเศรษฐศาสตร์ที่เป็นภาษาไทยในหมวดต่าง ๆ โดยคณาจารย์และผู้สนใจในวิชาเศรษฐศาสตร์ ตามตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย ตั้งแต่ปี 2454-2492

หน่วย : เล่ม

หมวดวิชา	จำนวน	ร้อยละ
เศรษฐศาสตร์และ เศรษฐศาสตร์ทั่วไป	11	57.9
เศรษฐศาสตร์มหภาค	1	5.3
แนวคิดทาง เศรษฐกิจ	4	21.0
ภาษีอากร	2	10.5
เศรษฐศาสตร์ขนส่ง	1	5.3
รวม	19	100

ที่มา : คำนวณจากบรรณานุกรมตำราภาษาไทย ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปี 2523
ของ นวลฉวี สรรวมวงศ์

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนตำราที่สำรวจได้มีจำนวน 19 เล่ม จำแนกเป็นตำราในหมวดเศรษฐศาสตร์และ เศรษฐศาสตร์ทั่วไป 11 เล่ม เศรษฐศาสตร์มหภาค 1 เล่ม ตำราประเภทแนวคิดทางเศรษฐกิจ 4 เล่ม ตำราหมวดภาษีอากร 2 เล่ม และเศรษฐศาสตร์ขนส่ง 1 เล่ม หนังสือหรือตำราในช่วงแรกของภารกิจตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ตำราทางด้านเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์ทั่วไปมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.9 ของตำราที่มีอยู่ในช่วงพุทธศักราช 2454-2492 ส่วนหนังสือหรือตำราประเภทแนวคิดลัทธิเศรษฐกิจมีจำนวนมากเป็นอันดับรอง คิดเป็นร้อยละ 21.0 ของตำราที่มีอยู่ในช่วงพุทธศักราช 2454-2492 นอกจากนี้ ก็มีตำราหรือหนังสือเศรษฐศาสตร์ในสาขาย่อย ๆ เช่น ทางด้านภาษีอากร (การคลัง) และทางด้านเศรษฐศาสตร์ขนส่ง สำหรับตำราทั้ง 19 มีดังนี้คือ เศรษฐศาสตร์ภาคต้นและภาคปลาย ของ ทองเปลว ชลภูมิ (2487, 2489, 2490) เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยผลิตภัณฑ์ ของ สัทพันธ์ สุวธรรม (2492) คู่มือเสกศาสตร์เบื้องต้น โดย ม.จ.ประสพสุข (2485) เสกศาสตร์ว่าด้วยสงคราม ของ บุญมา วงศ์สวรรค์ (2485) ลัทธิเศรษฐกิจ ของ อ.ไทย พันธุ์โยธิน (2477, 2487) หลักเศรษฐศาสตร์ของรัสเซีย โดยคณะยุทธสาร (2478) ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ ของ เจเอฟ ยัตเจสสัน (2477, 2478) คำสอนปริญาตรีเศรษฐศาสตร์มหภาค ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2490) ทรัพย์สินศาสตร์ เล่ม 1-2, เศรษฐวิทยา ของ พระยาสุริยานวัตร (2454, 2474, 2477) วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง ของพระยาไชยยศสมบัติ (2477) ลัทธิเศรษฐกิจของท้าวตะเวทีกุล (2477) เศรษฐศาสตร์ทำเรือ ของหลวงดำรงเดช (2484)

จากการวิเคราะห์ตำราเหล่านี้บางเล่ม โดยพิจารณาจากสารบัญ คำนำ ของหนังสือ เบื้องต้น พบว่า เนื้อหาในตำราส่วนใหญ่เป็นข้อความที่ผู้แต่งเขียนจากตำราต่างประเทศ ไม่มี เนื้อเรื่องของไทย ดังเช่น หนังสือลัทธิเศรษฐกิจ ของ อู๋โกย พันธโยธิน ดังนี้ (อู๋โกย พันธโยธิน 2587: คำนำและสารบัญ)

ศึกษาแนวของ Socialism ศึกษาถึงลัทธิต่างๆ ก่อนปี ค.ศ.1848 และนักเศรษฐศาสตร์ หลัง ค.ศ.1848 เช่น Proudhon, Marxism, Anarchese ลัทธิเศรษฐกิจที่ สืบเนื่องมาจากความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาอาอลิค หรือลัทธิ Christianity Catholicisme Social, Les Mystiques ลัทธิใหม่ตามหลักจิตวิทยา, Mathe'metique, อธิบายหลักเศรษฐกิจโดยการสมมติ ทฤษฎีค่าเช่า Socialism Agraire Solidaries (อู๋โกย พันธโยธิน 2487: คำนำและสารบัญ)

ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่เคยได้ศึกษามาจากยุโรป หรือบางคนเป็นชาวต่างประเทศ ผู้แต่งส่วนใหญ่จะ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายด้วย และเป็นข้าราชการหรือชนนางผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานและรับการศึกษาจากต่างประเทศ ความพยายามที่จะให้วิชาเศรษฐศาสตร์เกิด ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด ก็คือ ผู้แต่งตำราและผู้สอนส่วนมากเป็นข้าราชการในกระทรวงทบวง กรมที่สนใจวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ เศรษฐศาสตร์ทั้งสิ้น (ลิลี โกศยยานนท์, ทวี หมั่นนิกร สัมภาษณ์)

บทสรุป

1. วิชาเศรษฐศาสตร์ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2475

พัฒนาการของวิชาเศรษฐศาสตร์มีจุดกำเนิดจากการเผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์และ ลัทธิเศรษฐกิจของข้าราชการ ชนนางชั้นผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาและมีประสบการณ์จากการทำงานใน ประเทศยุโรป การเผยแพร่กระทำในลักษณะงานเขียน หรือตำรา โดยเฉพาะหนังสือทฤษฎีศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาที่อธิบายระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในขณะนั้น มีความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ และทรัพย์สิน เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโดยการปรับปรุง โครงสร้างของปัจจัยการผลิต อันเป็น แนวความคิดใหม่ที่ผู้เขียนได้ศึกษาเล่าเรียน และรับเอามาจากประเทศตะวันตก นับเป็นแนว ความคิดใหม่สำหรับการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ทำให้ผู้อ่านหนังสือทฤษฎีศาสตร์ ของ พระยาสุริยานุวัตรบางส่วนตีความหรือเข้าใจในลักษณะว่าวิชาเศรษฐศาสตร์ก่อให้เกิดการแตกแยก หรือก่อให้เกิดความคับแค้นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงแสดงความคิดเห็นว่าวิชาเศรษฐศาสตร์หรือลัทธิเศรษฐกิจ ยังไม่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยในขณะนั้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการแตกแยกในหมู่คนไทย การที่

องค์พระประมุขของประเทศ ได้แสดงข้อคิดเห็นต่อวิชาเศรษฐศาสตร์ ย่อมมีผลทางตรงและทางอ้อมต่อบรรดาข้าราชการชนนางชั้นผู้ใหญ่และปัญญาชนในสมัยนั้นละ เว้นการศึกษาและเผยแพร่วิชา และในที่สุด รัฐบาลได้ออกกฎหมายห้ามเผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2470 ซึ่งระบุว่า การเผยแพร่หรือการสอนวิชาลัทธิเศรษฐกิจการเมือง โดยลักษณะและวิธีการต่าง ๆ มีความผิดทางอาญา มีโทษต้องจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 5,000 บาท อีกส่วนหนึ่งด้วย

หากจะพิจารณาถึงสภาพการเมืองก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์ของพระยาสุรียานุวัตร ในปี พ.ศ.2454 เป็นช่วงที่การเมืองภายในประเทศ เกิดกบฏ รศ.130 ทำให้ความรสและทัศนคติของชนชั้นปกครองต่อวิชาเศรษฐศาสตร์ยิ่งเพิ่มความไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งสนับสนุนแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ลัทธิเศรษฐกิจหรือวิชาเศรษฐศาสตร์ทำให้คนไทยเกิดความแตกแยก และยังไม่เหมาะสมกับเมืองไทยในขณะนั้น แต่อย่างไรก็ดีโดยนิตินัยแล้วตลอดรัชกาลที่ 6 ก็ได้มีการห้ามการศึกษาหรือเผยแพร่ความคิดทางเศรษฐศาสตร์ แต่การห้ามสอนวิชาเศรษฐศาสตร์เพ่งจะกระทำในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพุทธศักราช 2470

2. หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในปี พ.ศ.2476 นั้น มีบทบาทต่อการพัฒนาการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ทั้งการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นระบบ ในสถาบันการศึกษา หลักสูตรการสอน อาจารย์ และตำราเศรษฐศาสตร์ แต่พัฒนาการดังกล่าว ต้องอาศัยการประนีประนอมทางความคิดของกล่มชนชั้นที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองและบริหารประเทศ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ที่กล่าวไว้ว่า

มหาวิทยาลัยแห่งนี้ เป็นผลผลิตจากการประนีประนอมระหว่างความคิดท้าวหน้าของ ดร.ปรีดีฯ กับการศึกษากฎหมายแบบเดิมในโรงเรียนของกระทรวงยุติธรรม หลักสูตรของมหาวิทยาลัยแสดงชัดว่า มหาวิทยาลัยเป็นเหมือนโรงเรียนอาชีพกฎหมายมากกว่าวิทยาลัยศิลปศาสตร์ ฉะนั้นระดับการศึกษาปริญญาตรีทางกฎหมาย วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นเพียงวิชาประกอบ ส่วนในระดับการศึกษาปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย บรรจวิชาเศรษฐศาสตร์เท่า ๆ เพียง 2 วิชา คือ ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ฟัสตาร (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2517: 20)

แต่ในขณะเดียวกัน ในตัววิชาเศรษฐศาสตร์ก็มีความสัมพันธ์กับการเมืองของประเทศในยุคนั้น ดังงานวิจัยของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ที่กล่าวไว้ว่า

ปัจจัยทางการเมืองขัดขวางความก้าวหน้าของการศึกษาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย แผนเศรษฐกิจของปรีดี ถูกกล่าวหาจากนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามว่า เป็นแผนเศรษฐกิจคอมมิวนิสต์ จากนั้นก็มีความพยายามอยู่เสมอ ที่จะเชื่อมโยงนักเศรษฐศาสตร์กับลัทธิคอมมิวนิสต์ ภายหลัง พ.ศ. 2481 ฝ่ายทหารมีอำนาจทางการเมืองขึ้นในประเทศไทย ขณะที่ฝ่ายปรีดีเสียอำนาจ การขนส่งอำนาจของฝ่ายทหารสำเร็จสมบูรณ์ด้วยการรัฐประหาร ใน พ.ศ. 2492 (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2517:21)

โดยที่แผนเศรษฐกิจของ ปรีดี พนมยงค์ เกิดจากแนวความคิดทางเศรษฐกิจ ที่ปรีดี พนมยงค์ ได้รับการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส ถูกเสนอขึ้นในช่วงที่มีการขัดแย้งทางการเมืองสูง ประกอบกับในช่วงขณะนั้น ไทยต้องเผชิญกับการแทรกแซงของจีน ทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองจากจีนคอมมิวนิสต์ ผู้บริหารประเทศ คือ รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม (2481-2487) ต้องดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศ โดยใช้ลัทธิชาตินิยมและการทำประเทศให้ทันสมัย เป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลทั้งภายในและภายนอกประเทศ (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2520: 36-37) จนกระทั่งในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มสมาชิกฝ่ายเสรีไทยได้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม แล้วสนับสนุนให้ นายคาง อักยงศ์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากรัฐบาลจอมพลเรือได้เข้าปกครองประเทศแทนที่รัฐบาลกลุ่มทหาร มีระยะเวลาประมาณ 3 ปี (พ.ศ. 2487-2489) จนกระทั่งได้เกิดรัฐประหารโดยฝ่ายทหารอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งข้ออ้างที่สำคัญของการรัฐประหารในครั้งนั้น คือ ปัญหาเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เสื่อมโทรม เกิดภาวะเงินเฟ้อ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ชาดชาวบริโกล รวมทั้งการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาล

เมื่อเค้าโครงแผนเศรษฐกิจของ ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นการนำเอาแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์มาวางแผนเศรษฐกิจถูกเสนอขึ้น ปรากฏว่าบุคคลคณะรัฐบาลบางส่วนไม่เห็นด้วย จึงถูกโจมตีว่า เป็นแผนเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในช่วงก่อนปี 2493 อยู่นิ่งในสถานะสาขาวิชาที่เรียนเพื่อใหม่ความรู้ทางเศรษฐกิจ ในหลักสูตรปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ในหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตทุกปีจะมิมีวิชาที่เกี่ยวของกับเศรษฐศาสตร์เพียง 2 วิชา แต่มีนักวิชาการซึ่งเป็นทั้งอาจารย์ผู้สอน และข้าราชการในกระทรวงทบวงกรม ทั้งได้พยายามเขียนตำราหรือเอกสารประกอบการสอนถึง 19 เล่ม ทั้งในเชิงทฤษฎีและประยุกต์กับสภาพเศรษฐกิจสังคมในขณะนั้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกทั้งสิ้น แต่วิชาเศรษฐศาสตร์ก็มิได้เฟื่องฟูแม้จะได้มีความพยายามผลักดันร่วมกันกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยข้าราชการชนนางปัญญาชนในสมัยนั้นให้เป็นที่ยอมรับและ เห็นประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์ต่อสังคมและ เศรษฐกิจ ไทย

จากการศึกษาในคนแสดงให้เห็นว่า พัฒนาการของวิชาเศรษฐศาสตร์มีจุดกำเนิดจากการเผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์ ลัทธิเศรษฐกิจของข้าราชการ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาและมีประสบการณ์การทำงานในประเทศยุโรป การเผยแพร่กระทำในลักษณะงานเขียน หรือ ตำรา โดยเฉพาะหนังสือทฤษฎีศาสตร์ ได้แสดงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่พระยาสุริยานวัตรได้รับอิทธิพลทางความคิดของ จอห์น สจวตมิลล์ (John Stuart Mill) นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังชาวอังกฤษ ในหนังสือ Priciple of Political Economy with some of their social Philosophy ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้กันแพร่หลายในวงวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุโรป (ชศรี มณีพุกษ์ 2524: 180-181) โดยท่านได้เลือกเฉพาะบทที่มีเนื้อหาสามารถอธิบายปรากฏการณ์และระบบเศรษฐกิจไทยในขณะนั้น

การรับอิทธิพลตะวันตกเข้าสู่วิชาการเศรษฐศาสตร์โดยขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเห็นว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อประเทศ จึง ได้มีการถ่ายทอดแนวความคิดที่ได้รับจากตะวันตกออกมาเป็นหนังสือหรือตำรา ถึงแม้ว่าผลของการเผยแพร่หนังสือทฤษฎีศาสตร์จะทำให้เกิดการวิจารณ์เนื้อหาสาระของทฤษฎีศาสตร์ ซึ่งถ่ายทอดมาจากตะวันตกว่า จะมีประโยชน์ต่อสังคมไทยหรือไม่เพียงใด ย่อมแสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของแนวคิดในทฤษฎีศาสตร์ได้รับความสนใจในกลุ่มชนชั้นปกครอง จนในที่สุด ได้มีการห้ามเผยแพร่ลัทธิเศรษฐศาสตร์จากรัฐบาล ถ้าพิจารณาในแง่การรับอิทธิพลนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของประเทศฝ่ายรับเองต้องพร้อมและเห็นชอบด้วย หรือเห็นว่าได้รับประโยชน์ในเชิงรูปธรรมในขณะนั้น แต่อย่างไรก็ดี ผลของการเผยแพร่ทฤษฎีศาสตร์ของพระยาสุริยานวัตร ส่งผลให้นักวิชาการเศรษฐศาสตร์ไทยในยุคปัจจุบันเช่น จิตรทิพย์ นากสภา ชศรี มณีพุกษ์ ศึกษาวิเคราะห์ความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปัญญาชนในขณะนั้น ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในตัวเองวิชาเศรษฐศาสตร์และความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมการเมือง ซึ่งผลของอิทธิพลดังกล่าวก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับประวัติแนวความคิดวิธีการศึกษาเศรษฐศาสตร์ของไทย โดยเฉพาะในเรื่องแนวทางการพัฒนาประเทศ การกระจายรายได้ของสังคม ทั้งจุดเริ่มของการเขียนทฤษฎีศาสตร์ ได้นำแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษมาเผยแพร่ เพราะคิดว่าจะเป็นประโยชน์ กล่าวได้ว่าการรับอิทธิพลของตะวันตก ในสมัยพระยาสุริยานวัตรส่งผลต่อพัฒนาการวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคต้นนักวิชาการไทยแสวงหาแนวความคิดเศรษฐศาสตร์ความเป็นไทย

หลักสูตรการสอนของธรรมศาสตร์บัณฑิต กำหนดให้เรียนรายวิชาตลอดหลักสูตรจำนวน 28 วิชา ทกว่าเป็นวิชาเอกหมาย นอกจากวิชาลัทธิเศรษฐกิจและเศรษฐศาสตร์ 2 วิชา ซึ่งมีจำนวนน้อยในหลักสูตร เมื่อเปรียบเทียบกับรายวิชาที่เป็นการศึกษาเอกหมายถึง 26 รายวิชา วิชาลัทธิเศรษฐกิจกำหนดให้ศึกษาประวัติ และแนวคิดลัทธิเศรษฐกิจ ตั้งแต่ยุคโบราณถึงยุคกลาง โดยศึกษาแนวคิดของแต่ละสำนัก และนักเศรษฐศาสตร์สำคัญของยุโรป เนื่องจากเป็นการกำหนดให้เรียนความเป็นมาของแนวคิด ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศตะวันตกทั้งสิ้น ย่อมต้องศึกษาเนื้อหาสาระของบ่อเกิดของลัทธิเศรษฐกิจสำนักนั้น จากตำราที่ผู้สอนใช้ หรือตำราที่มีการเผยแพร่อยู่ใน

ขณะนั้น ซึ่งในเริ่มแรกตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ศาสตราจารย์เจ. เอฟ. ยัตเจสัน เป็นผู้สอนวิชาลัทธิเศรษฐกิจ อิทธิพลของตะวันตกย่อมถ่ายทอดรอบงาโดยอาจารย์ผู้สอนชาวตะวันตกด้วย

ส่วนวิชาเศรษฐศาสตร์ ศึกษารายละเอียดในเนื้อหาสาระวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็นหัวข้อหลัก 4 ภาค คือ ภาคประดิษฐกรรม ภาคปริวรรตกรรม ภาควิภาคกรรม ภาคโภคกรรม การแบ่งหัวข้อของวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้น เป็นการแบ่งตามแนว จอห์น สจวร์ตมิลล์ (John Stuart Mill) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ สำนักคลาสสิก (สมบรมม์ ศิริประชัย 2526: 9) ซึ่งแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ผู้นี้มีอิทธิพลต่อแนวคิดในหนังสือทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ของ พระยาสุรียานุวัตร

อาจารย์ผู้สอนเศรษฐศาสตร์ได้แก่ อาจารย์ที่ศึกษาวิชากฎหมายและเศรษฐศาสตร์การเมืองจากมหาวิทยาลัยในฝรั่งเศส เป็นส่วนใหญ่ และโดยที่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของคณะวิชาในมหาวิทยาลัยฝรั่งเศส โดยมีอาจารย์ชาวยุโรปร่วมสอนด้วย ทางด้านวิธีการสอน เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่ศึกษาทางกฎหมายเป็นวิชาหลัก และวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชารองในโรงเรียนกฎหมายในฝรั่งเศส ประสบการณ์ที่อาจารย์ผู้สอนได้รับจากการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นแบบเรียนคู่กับวิชากฎหมาย ถูกถ่ายทอดมาในรูปแบบการสอนที่อาจารย์เน้นการบรรยาย ซึ่งคล้ายกับการบรรยายในเชิงกฎหมาย (ลิลี โกลด์ยอนนัท สัมภาษณ์) ซึ่งได้รับอิทธิพลการสอนแบบสำนักกฎหมายฝรั่งเศส (เบญเย็น วอทอง 2512) โดยมีเอกสารที่ผู้สอนเขียนมาประกอบการบรรยาย ซึ่งลักษณะที่นำรูปแบบของ โครงสร้างหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ตำรา และอาจารย์ชาวต่างประเทศ รวมทั้งอาจารย์ที่ได้รับจากต่างประเทศ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ให้เห็นอิทธิพลตะวันตกต่อการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้น (combs 1985:243-244.)